

C/2023/405

23.11.2023

P9_TA(2023)0082

Stosunki UE–Azerbejdżan

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 15 marca 2023 r. w sprawie stosunków między UE a Azerbejdżanem (2021/2231(INI))

(C/2023/405)

Parlament Europejski,

- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka z 1950 r., ratyfikowaną przez Azerbejdżan w 2002 r.,
- uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z 1966 r.,
- uwzględniając Konwencję w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania z 1984 r.,
- uwzględniając rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ: nr 822 z dnia 30 kwietnia 1993 r., nr 853 z dnia 29 lipca 1993 r., nr 874 z dnia 14 października 1993 r. i nr 884 z dnia 12 listopada 1993 r.,
- uwzględniając rezolucje Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie toczącej się wojny w Ukrainie, a mianowicie ES-11/1 i ES-11/2 z marca 2022 r., ES-11/3 z kwietnia 2022 r. oraz ES-11/4 z października 2022 r.,
- uwzględniając orzeczenie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTK) z dnia 7 grudnia 2021 r.,
- uwzględniając działalność współprzewodniczących Grupy Mińskiej Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE),
- uwzględniając swoje rezolucje: z dnia 16 lutego 2006 r. w sprawie dziedzictwa kulturowego w Azerbejdżanie ⁽¹⁾, z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie jeńców wojennych w następstwie ostatniego konfliktu między Armenią a Azerbejdżanem ⁽²⁾, z dnia 17 lutego 2022 r. w sprawie wdrażania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa – sprawozdanie roczne za 2021 r. ⁽³⁾, z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie niszczenia dziedzictwa kulturowego w Górskim Karabachu ⁽⁴⁾, z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie bezpieczeństwa na obszarze Partnerstwa Wschodniego i roli wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony ⁽⁵⁾ oraz z 19 stycznia 2023 r. w sprawie humanitarnych skutków blokady w Górskim Karabachu ⁽⁶⁾,
- uwzględniając postanowienia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 22 lutego 2023 r. w sprawie stosowania Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (Armenia przeciwko Azerbejdżanowi oraz Azerbejdżan przeciwko Armenii),
- uwzględniając Umowę o partnerstwie i współpracy między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Azerbejdżanu, z drugiej strony, z dnia 22 kwietnia 1996 r. ⁽⁷⁾,
- uwzględniając zalecenie nr 1/2018 Rady Współpracy UE–Azerbejdżan z dnia 28 września 2018 r. w sprawie priorytetów partnerstwa między UE a Azerbejdżanem ⁽⁸⁾,
- uwzględniając swoje zalecenie z dnia 4 lipca 2018 r. dla Rady, Komisji oraz wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa dotyczące negocjacji w sprawie kompleksowej umowy między UE a Azerbejdżanem ⁽⁹⁾,
- uwzględniając swoje zalecenie z dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie Partnerstwa Wschodniego w perspektywie szczytu w listopadzie 2017 r. ⁽¹⁰⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. C 290 E z 29.11.2006, s. 421.

⁽²⁾ Dz.U. C 15 z 12.1.2022, s. 156.

⁽³⁾ Dz.U. C 342 z 6.9.2022, s. 148.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 198.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 70.

⁽⁶⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0012.

⁽⁷⁾ Dz.U. L 246 z 17.9.1999, s. 3.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 265 z 24.10.2018, s. 18.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 118 z 8.4.2020, s. 158.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 356 z 4.10.2018, s. 130.

- uwzględniając wspólny komunikat Komisji oraz wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z dnia 18 marca 2020 r. pt. „Polityka Partnerstwa Wschodniego po roku 2020: wzmacnianie odporności – Partnerstwo Wschodnie, które służy wszystkim” (JOIN(2020)0007),
- uwzględniając posiedzenie Rady Współpracy UE–Azerbejdżan z dnia 19 lipca 2022 r. oraz wspólny dokument roboczy służb z dnia 14 lipca 2022 r. pt. „Sprawozdanie na temat współpracy z Azerbejdżanem” (SWD(2022)0197),
- uwzględniając wspólną opinię Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Praworządności Rady Europy w sprawie ustawy o mediach, przyjętą przez Komisję Wenecką na 131. sesji plenarnej w dniach 17–18 czerwca 2022 r.,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 9 marca 2022 r. w sprawie obcych ingerencji we wszystkie procesy demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym dezinformacji ⁽¹⁾,
- uwzględniając oświadczenia przewodniczącego Rady Europejskiej Charlesa Michela z dnia 14 grudnia 2021 r. i 6 kwietnia 2022 r., jego oświadczenia prasowe z dnia 22 maja 2022 r. i 31 sierpnia 2022 r. po spotkaniu trójstronnym z prezydentem Ilhamem Alijewem i premierem Nikołem Paszinianem, a także oświadczenie z dnia 6 października 2022 r. po czterostronnym spotkaniu prezydenta Alijewa, premiera Pasziniana, prezydenta Macrona i przewodniczącego Michela,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z dnia 19 listopada 2020 r., wydane w imieniu Unii Europejskiej i dotyczące Górskiego Karabachu,
- uwzględniając raport Komisarz Praw Człowieka Rady Europy sporządzony w następstwie jej wizyty w Azerbejdżanie w dniach 8–12 lipca 2019 r. ⁽²⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie Azerbejdżanu, w szczególności sprawa Mehmana Husejnowa ⁽³⁾, a także inne rezolucje w sprawie Azerbejdżanu, w szczególności dotyczące sytuacji w zakresie praw człowieka i praworządności,
- uwzględniając rezolucję tymczasową Rady Europy z dnia 22 września 2022 r. w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Grupa Mammadiego przeciwko Azerbejdżanowi,
- uwzględniając sprawozdanie niezależnego organu dochodzeniowego w sprawie zarzutów korupcyjnych w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy z dnia 15 kwietnia 2018 r.,
- uwzględniając postanowienie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7 grudnia 2021 r. w sprawie stosowania Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (*Armenia przeciwko Azerbejdżanowi*),
- uwzględniając raporty Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji przy Radzie Europy, w szczególności krajowe sprawozdanie monitorujące w sprawie Azerbejdżanu z 2016 r.,
- uwzględniając sprawozdanie Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy zatytułowane „Domniemane naruszenia praw osób LGBTI w regionie Kaukazu Południowego” ⁽⁴⁾,
- uwzględniając opinię Komitetu Doradczego Rady Europy ds. konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych w sprawie Azerbejdżanu, opublikowaną 4 lutego 2019 r.,
- uwzględniając sprawozdania Freedom House z 2022 r. pt. „Freedom in the World report” [Sprawozdanie dotyczące wolności na świecie] i „Nations in Transit report” [Narody w czasie przemian],
- uwzględniając wieloletni program orientacyjny Komisji dla Azerbejdżanu na lata 2021–2027,
- uwzględniając wspólny dokument roboczy służb z dnia 2 lipca 2021 r. pt. „Odbudowa, odporność i reforma – priorytety Partnerstwa Wschodniego na okres po 2020 r.” (SWD(2021)0186)
- uwzględniając protokół ustaleń z dnia 18 lipca 2022 r. w sprawie strategicznego partnerstwa w dziedzinie energii między UE i Azerbejdżanem,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji i Wysokiej Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2016 r. pt. „W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych” (JOIN(2016)0029),
- uwzględniając regularne dwustronne dialogi na wysokim szczeblu między UE a Azerbejdżanem w sprawie bezpieczeństwa, energii i transportu,
- uwzględniając Indeks Partnerstwa Wschodniego z 2021 r.,

⁽¹⁾ Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 61.

⁽²⁾ <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-azerbaijan-from-8-to-12-july-2019-by-dunja-mija/168098e108>.

⁽³⁾ Dz.U. C 411 z 27.11.2020, s. 107.

⁽⁴⁾ <https://pace.coe.int/en/files/29711/html>.

- uwzględniając plan gospodarczo-inwestycyjny opublikowany 2 lipca 2021 r.,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0037/2023),
- A. mając na uwadze, że przez ponad trzydzieści lat konflikt w Górskim Karabachu i wojna między Armenią a Azerbejdżanem spowodowały dziesiątki tysięcy ofiar, ogromne zniszczenia, w tym obiektów kulturalnych i religijnych, a także przesiedlenie setek tysięcy ludzi;
- B. mając na uwadze, że między Azerbejdżanem a Armenią wciąż regularnie dochodzi do konfrontacji wojskowych prowadzących do ofiar śmiertelnych; mając na uwadze, że zawieszenie broni z dnia 9 listopada 2020 r., wprowadzone po 44-dniowej wojnie prowadzonej przez Azerbejdżan w 2020 r., nie zostało w pełni wdrożone; mając ponadto na uwadze, że zawieszenie broni kilkakrotnie naruszano, co doprowadziło do setek ofiar i okupacji suwerennego terytorium Armenii na wschodzie i południowym wschodzie kraju przez oddziały azerbejdżańskie; mając na uwadze, że od grudnia 2022 r. zablokowany jest ruch cywilny między Armenią a Górskim Karabachem w korytarzu lądowym, co ma negatywny wpływ na dostawy żywności i innych podstawowych dóbr do tego regionu;
- C. mając na uwadze, że w następstwie starć we wrześniu 2022 r. pojawiły się zarzuty dotyczące licznych przypadków fizycznego znęcania się nad armeńskimi jeńcami wojennymi i poniżania ich; mając na uwadze pojawienie się innych zarzutów dotyczących przypadków torturowania i nadużyć ze strony sił azerbejdżańskich wobec cywilów armeńskich, w tym osób starszych, a także przypadku pozasądowej egzekucji na początku 2021 r.; mając na uwadze, że pojawiły się również zarzuty dotyczące co najmniej kilkunastu innych pozasądowych egzekucji dokonanych na żołnierzach i cywilach armeńskich w 2020 r. i na początku 2021 r.;
- D. mając na uwadze, że rosyjskie siły pokojowe rozmieszczone w regionie nie chciały i nie były w stanie zapobiec dalszym atakom ze strony Azerbejdżanu, a ich obecność stale się zmniejsza, zwłaszcza po rozpoczęciu rosyjskiej zbrodniczej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie;
- E. mając na uwadze, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie miała wpływ na Kaukaz Południowy i dodatkowo skomplikowała sytuację w zakresie bezpieczeństwa w regionie;
- F. mając na uwadze, że UE jest zaangażowana w aktywne promowanie bezpieczeństwa, stabilności, pokoju i dobrobytu w regionie Kaukazu Południowego, który będzie miał silne więzi gospodarcze, polityczne i kulturalne z UE; mając na uwadze, że UE jest gotowa odegrać aktywną rolę jako wiarygodny partner handlowy i bezstronny mediator w wypracowaniu trwałego porozumienia pokojowego między Armenią a Azerbejdżanem w oparciu o działania, których podstawą jest promowanie demokracji, praworządności i poszanowania praw człowieka;
- G. mając na uwadze, że UE wspiera pokojowe rozwiązywanie wszelkich nierozwiązanych konfliktów regionalnych za pośrednictwem środków dyplomatycznych;
- H. mając na uwadze, że w Brukseli odbyły się spotkania wysokiego szczebla z udziałem prezydenta Alijewa i premiera Pászinyana, w których pośredniczył Charles Michel i które zaowocowały podjęciem zobowiązań;
- I. mając na uwadze, że po czterostronnym spotkaniu prezydenta Alijewa, premiera Pászinyana, prezydenta Macrona i przewodniczącego Michela, które odbyło się 6 października 2022 r. w Pradze, UE rozmieściła tymczasową misję obserwacyjną wzdłuż międzynarodowej granicy z Azerbejdżanem po stronie armeńskiej, której celem jest monitorowanie, analizowanie i składanie sprawozdań na temat sytuacji w regionie;
- J. mając na uwadze, że w marcu 2022 r. Azerbejdżan zaproponował pięć podstawowych zasad normalizacji stosunków między Azerbejdżanem a Armenią, które obejmowały wzajemne uznanie integralności terytorialnej, nienaruszalności granic i niezależności politycznej, obustronne potwierdzenie braku wzajemnych roszczeń terytorialnych, zobowiązanie do powstrzymania się od zagrażania bezpieczeństwu narodowemu drugiej strony, wyznaczenie i demarkację granicy państwowej Armenia–Azerbejdżan oraz otwarcie komunikacji transportowej; mając na uwadze, że choć Armenia wstępnie wyraziła zgodę na te zasady, później odpowiedziała dodatkowymi zasadami, które obejmowały bezpieczeństwo i prawa etnicznych Ormian w Górskim Karabachu, określenie ostatecznego statusu regionu, powrót osób zatrzymanych i przywrócenie komunikacji;
- K. mając na uwadze, że trwała normalizacja stosunków między Armenią a Azerbejdżanem oraz podstawa trwałego i sprawiedliwego pokoju wymagają zaprzestania wszelkiej przemocy, likwidacji wszystkich podstawowych przyczyn konfliktu oraz pełnego wdrożenia porozumień zawartych między dwiema stronami, aby zagwarantować rozwój obydwu krajom; mając na uwadze, że taki cel można osiągnąć tylko wówczas, gdy władze Armenii i Azerbejdżanu zagwarantują pokojowe współistnienie, bezpieczeństwo i poszanowanie praw mniejszości;

- L. mając na uwadze, że konflikty zbrojne między Armenią i Azerbejdżanem miały katastrofalne skutki dla dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego całego regionu;
- M. mając na uwadze, że w postanowieniu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7 grudnia 2021 r. przedstawiono poważne zarzuty dotyczące zaangażowania władz Azerbejdżanu w niszczenie cmentarzy, kościołów i zabytków historycznych w Górskim Karabachu; mając na uwadze, że na mocy tego postanowienia Armenia jest zobowiązana do podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu zapobiegania podżeganiu do nienawiści rasowej i propagowaniu takiej nienawiści wobec osób narodowości azerbejdżańskiej lub etnicznych Azerów;
- N. mając na uwadze, że sytuacja w Azerbejdżanie w zakresie poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności jest nadal bardzo niekorzystna i wymaga poprawy, zanim UE pogłębi polityczne i energetyczne partnerstwo z tym krajem;
- O. mając na uwadze, że UE i Azerbejdżan uzgodniły wspólnie, w drodze umowy o partnerstwie i współpracy z 1996 r., ogólną zasadę poszanowania demokracji, zasad prawa międzynarodowego i praw człowieka; mając na uwadze, że strony zobowiązały się do współpracy w zakresie poszanowania i wspierania praw człowieka, szczególnie w odniesieniu do mniejszości;
- P. mając na uwadze, że wbrew konstytucji Azerbejdżanu, która przewiduje wolność pokojowego zgromadzenia i zrzeszania się, władze Azerbejdżanu konsekwentnie i poważnie ograniczają te wolności, stwarzając warunki prowadzące do faktycznego zakazu zgromadzeń; mając na uwadze, że w Azerbejdżanie poważnie ograniczono przestrzeń dla niezależnego aktywizmu, krytycznego dziennikarstwa i opozycyjnej działalności politycznej; mając na uwadze, że wielu działaczy, obrońców praw człowieka i dziennikarzy aresztowano i uwięziono na mocy przepisów ustawowych i wykonawczych ograniczających działalność niezależnych grup;
- Q. mając na uwadze, że w Azerbejdżanie nadal nie istnieje niezawisłe sądownictwo, a ingerencja w pracę i niezależność prawników jest wszechobecna; mając na uwadze, że w policyjnych aresztach powszechne jest złe traktowanie, rzekomo w celu wymuszania zeznań, a zarazem zatrzymanym odmawia się kontaktu z rodziną, a także dostępu do niezależnych prawników lub niezależnej opieki medycznej; mając na uwadze, że władze zazwyczaj odrzucają skargi dotyczące tortur i innych form złego traktowania w areszcie, a praktyki te są bezkarne;
- R. mając na uwadze, że władze Azerbejdżanu stale ograniczają pluralizm mediów i wolność wypowiedzi; mając na uwadze, że przeciwnicy polityczni, obrońcy praw człowieka i dziennikarze są celem nawoływania do nienawiści i przemocy o podłożu politycznym oraz są arbitralnie więzieni; mając na uwadze, że ich sprawy nie są wystarczająco badane; mając na uwadze, że w lipcu 2021 r. organizacja Projekt Zgłaszania Przemocy Zorganizowanej i Korupcji (OCCRP) poinformowała, że dziennikarze azerbejdżańscy znaleźli się wśród osób, przeciwko którym użyto narzędzia szpiegowskiego Pegasus firmy NSO;
- S. mając na uwadze, że tęczyowy indeks Międzynarodowego Stowarzyszenia Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Transseksualnych i Interseksualnych pokazuje, że Azerbejdżan ma największe braki w ustawodawstwie i strategiach politycznych mających na celu ochronę osób LGBTIQ, co plasuje go na ostatnim miejscu wśród wszystkich krajów Rady Europy; mając na uwadze, że w Azerbejdżanie powszechne jest nawoływanie do nienawiści i przestępstwa z nienawiści wobec osób LGBTIQ, a ze względu na brak zaufania do organów egzekwowania prawa i ich bezczynność przestępstwa takie zazwyczaj nie są zgłaszane ani nie podlegają sankcjom; mając na uwadze, że w 2022 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyjęło rezolucję w sprawie naruszeń praw osób LGBTI w regionie Kaukazu Południowego i skierowało do władz szereg wniosków o reformę przepisów w celu zajęcia się tymi naruszeniami;
- T. mając na uwadze, że Azerbejdżan nie wywiązuje się z obowiązku dochowania należytej staranności w zakresie zapobiegania, badania i karania przemocy wobec kobiet oraz zapewnienia skutecznych środków prawnych; mając na uwadze, że przemoc ze względu na płeć jest w Azerbejdżanie ciągle zjawiskiem powszechnym, ale nie wszystkie przypadki są zgłaszane; mając na uwadze, że odsetek zabójstw kobiet wzrósł, a kobietobójstwo jest często planowane przez członków rodziny; mając na uwadze, że w oficjalnych działaniach w odpowiedzi na kobietobójstwo nadal istnieją poważne luki, w tym brak ochrony i możliwości odwołania się przez osoby, które przeżyły przemoc;
- U. mając na uwadze, że obrońcy praw człowieka są celem systematycznych ataków i spotykają się z groźbami, przymusem, pobiciami przez policję, naruszaniem prawa do prywatności i kampaniami oszczerstw, które są ukierunkowane na płeć, aby je zdyskredytować i uciszyć; mając na uwadze, że dziennikarki i inne pracownice mediów są narażone na niebezpieczeństwa związane z płcią, w tym seksistowskie, mizoginistyczne i poniżające traktowanie, pogroźki, zastraszanie, nękanie oraz agresję i przemoc na tle seksualnym;
- V. mając na uwadze, że korupcja jest wszechobecna w Azerbejdżanie; mając na uwadze, że w sprawozdaniu niezależnego organu dochodzeniowego w sprawie zarzutów korupcji w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy z dnia 15 kwietnia 2018 r. stwierdzono, że „kilku byłych posłów Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy [...] działało wbrew kodeksowi postępowania Zgromadzenia” oraz że „niektórzy obecni i byli członkowie Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy prowadzili działalność o charakterze korupcyjnym” na korzyść Azerbejdżanu;

- W. mając na uwadze, że Kaukaz Południowy zajmuje strategiczne miejsce na światowym rynku energii, a Azerbejdżan jest strategicznym dostawcą energii (zwłaszcza ropy naftowej i gazu) do UE; mając na uwadze, że jego znaczenie w tej dziedzinie wzrasta z uwagi na konieczność dywersyfikacji dostaw energii przez UE;
- X. mając na uwadze, że UE wspiera bliższą integrację gospodarczą z Azerbejdżanem poprzez europejską politykę sąsiedztwa (EPS) i inicjatywę Partnerstwa Wschodniego; mając na uwadze, że UE jest głównym partnerem handlowym Azerbejdżanu i wspiera przystąpienie Azerbejdżanu do WTO, jak również dywersyfikację, cyfryzację i dekarbonizację gospodarki tego kraju;
- Y. mając na uwadze, że konieczne jest zapewnienie łączności między Europą a Azją bez potrzeby korzystania z terytorium Rosji; mając na uwadze, że Azerbejdżan zajmuje strategiczne stanowisko w zakresie promowania więzów euroazjatyckich; mając na uwadze, że UE jest bardzo zainteresowana rozwijaniem efektywnych korytarzy handlowych i energetycznych między Europą a Azją, o czym świadczy konferencja na temat łączności między UE a Azją Środkową zorganizowana 18 listopada 2022 r. w Samarkandzie;
- Z. mając na uwadze, że od 2017 r. trwają negocjacje w sprawie nowej umowy o partnerstwie między UE a Azerbejdżanem; mając na uwadze, że nowe porozumienie między UE a Azerbejdżanem powinno wspierać interesy UE w regionie, a także promować prawa człowieka, standardy i zasady demokratyczne oraz wzrost i rozwój gospodarczy;

Rozwiązywanie konfliktów i normalizacja stosunków między Armenią a Azerbejdżanem

1. uważa, że konflikt zbrojny między Armenią a Azerbejdżanem, którego przedmiotem jest Górski Karabach i który od lat jest przyczyną ogromnych cierpień i wielkich zniszczeń, znacznie utrudnia rozwój i osiągnięcie stabilności w całym regionie Kaukazu Południowego, a także wpływa na szeroko rozumianą stabilność w Europie; jest przekonany, że trwałego pokoju między Armenią a Azerbejdżanem nie można osiągnąć za pomocą środków wojskowych ani groźbą zastosowania siły, lecz wymaga to kompleksowego porozumienia politycznego zgodnie z prawem międzynarodowym, w tym z zasadami zapisanymi w Karcie Narodów Zjednoczonych, akcie końcowym OBWE z Helsinek z 1975 r., w szczególności z trzema zasadami: niesięgania po przemoc, integralności terytorialnej i samostanowienia, a także z podstawowymi zasadami Grupy Mińskiej OBWE z 2009 r. oraz ze wszystkimi porozumieniami zawartymi między stronami, w tym z deklaracją z Ałma Aty z 1991 r.; ponownie wyraża przekonanie, że aby kompleksowy traktat pokojowy był skuteczny, musi zawierać postanowienia gwarantujące integralność suwerennego terytorium Armenii, prawa i bezpieczeństwo ludności armeńskiej zamieszkującej Górski Karabach i inne obszary dotknięte konfliktem oraz szybki i bezpieczny powrót uchodźców i osób wewnętrznie przesiedlonych do swoich domów; wzywa społeczność międzynarodową, aby zachowała kontrolę nad tym konfliktem, gdyż dotyczy to stabilności i bezpieczeństwa całego regionu;
2. z zadowoleniem przyjmuje liczne kroki podjęte przez przywódców Armenii i Azerbejdżanu w celu przewycięzenia dzielących ich różnic i osiągnięcia trwałego i zrównoważonego pokoju w regionie oraz wyraża uznanie dla ich stałego zaangażowania w trwające negocjacje; potępia w związku z tym zachowanie przywódców Azerbejdżanu, którzy podważają te wysiłki, w szczególności przez wyrażne groźby dalszych ataków, częste naruszanie granic, roszczenia terytorialne wobec tzw. zachodniego Azerbejdżanu lub szerzenie mowy nienawiści wobec ludności Armenii, zwłaszcza w dziedzinie edukacji; wzywa przywódców Azerbejdżanu, aby zaprzestali takiego zachowania, a także wzywa obie strony, aby nie traciły dynamiki, aby uzgodniły konkretne kroki na drodze do osiągnięcia postępu i zapewniły bezpieczne, pewne i dostatnie warunki dla dobra wszystkich grup etnicznych w regionie;
3. zdecydowanie potępia najnowszą zakrojoną na szeroką skalę agresję wojskową Azerbejdżanu we wrześniu 2022 r. na wiele celów na suwerennym terytorium Armenii, stanowiącą poważne naruszenie zawieszenia broni uzgodnionego w listopadzie 2020 r. i sprzeczną z wcześniejszymi zobowiązaniami, w tym zobowiązaniami podjętymi w ramach rozmów prowadzonych za pośrednictwem UE; potępia przypadki przekraczania przez wojsko niewytoczzonej granicy, które mają miejsce od maja 2021 r.; wzywa wszystkie siły do powrotu na ich pozycje wyjściowe; potępia wszelkie próby podważenia procesu pokojowego i wzywa wszystkie strony konfliktu do powstrzymania się od dalszego używania siły; przypomina, że integralność terytorialna Armenii i Azerbejdżanu musi być w pełni respektowana przez wszystkie strony; podkreśla gotowość UE do aktywniejszego zaangażowania się w rozwiązanie przedłużających się konfliktów w tym regionie; jest poważnie zaniepokojony blokadą korytarza lądowego; wzywa władze Azerbejdżanu do zapewnienia swobody i bezpieczeństwa przemieszczania się wzdłuż tego korytarza, zgodnie z trójstronnym oświadczeniem z dnia 9 listopada 2020 r.; podkreśla zobowiązania Azerbejdżanu wynikające z postanowienia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 22 lutego 2023 r., które zobowiązuje Azerbejdżan do podjęcia wszelkich dostępnych mu środków, aby zapewnić niezakłócony przepływ osób, pojazdów i towarów przez korytarz lądowy w obu kierunkach; wzywa Armenię i Azerbejdżan do zajęcia się wszystkimi obawami dotyczącymi funkcjonowania korytarza lądowego w drodze dialogu i konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami; z zadowoleniem przyjmuje niedawne spotkanie oficjalnej delegacji Azerbejdżanu z mieszkańcami Armenii w Górskim Karabachu, którego celem było omówienie szeregu kwestii, w tym problemów związanych z ponownym otwarciem korytarza lądowego; wzywa Radę do nałożenia ukierunkowanych sankcji na azerbejdżańskich urzędników rządowych, jeżeli postanowienie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 22 lutego 2023 r. nie zostanie natychmiast wykonane;

4. wzywa Armenię i Azerbejdżan do pełnego wdrożenia we wszystkich aspektach trójstronnego porozumienia o zawieszeniu broni z dnia 9 listopada 2020 r.; podkreśla potrzebę kontynuowania dyskusji na temat przyszłego traktatu pokojowego, wyeliminowania podstawowych przyczyn konfliktu i powstrzymania się od wszelkich kroków, które mogłyby doprowadzić do dalszej eskalacji konfliktu; utrzymuje, że należy pilnie powstrzymać się od wrogiej retoryki i działań, które mogą być postrzegane jako podżeganie do nienawiści czy jawnej przemocy lub jako wspieranie bezkarności, a także od działań mogących podważać wysiłki zmierzające do stworzenia i promowania atmosfery sprzyjającej zaufaniu, pojednaniu, współpracy i trwałemu pokojowi, w tym kontaktom międzyludzkim; podkreśla, że pilnie potrzebne jest zwiększenie wiarygodnych środków budowy zaufania w celu przeciwdziałania polaryzacji, braku zaufania, mowie nienawiści i innej konfrontacyjnej retoryce; jest zdania, że konsekwencje tych wrogich działań i obecność rosyjskich sił pokojowych wpływają również na sytuację polityczną w regionie; wyraża zaniepokojenie obecnością tzw. rosyjskich sił pokojowych i ich potencjalnym wpływem na sytuację polityczną w regionie Kaukazu Południowego oraz na przyszłość programu reform w regionie;
5. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Azerbejdżanu do normalizacji stosunków z Armenią, w tym propozycję pięciu zasad z marca 2022 r., i wzywa obie strony do znalezienia realnego rozwiązania w celu połączenia regionu Nachiczewanu z resztą Azerbejdżanu; przypomina o zobowiązaniu Armenii do wycofania sił zbrojnych i do zagwarantowania bezpiecznych połączeń transportowych między zachodnimi regionami Republiki Azerbejdżanu a Nachiczewąńską Republiką Autonomiczną, aby zapewnić niezakłócony przepływ obywateli, pojazdów i towarów w obu kierunkach; z niepokojem odnotowuje niski poziom dokładności dostarczonych map min lądowych; wzywa Komisję do zorganizowania pomocy na rzecz humanitarnego rozminowywania Górskiego Karabachu;
6. wzywa Armenię i Azerbejdżan do osiągnięcia trwałego pokoju i pojednania poprzez ustanowienie mechanizmu sprawiedliwości okresu przejściowego jako kroku budowy zaufania z myślą o uznaniu cierpienia obu stron, a także do podejmowania działań na rzecz pojednania w oparciu o faktyczną ocenę wydarzeń, które miały miejsce podczas konfliktu zbrojnego, począwszy od 1988 r.; zaleca, aby UE wspierała i wspomagała tę pracę we współpracy z innymi organami, takimi jak ONZ, Rada Europy, OBWE, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża i inne odpowiednie organizacje międzynarodowe;
7. przypomina, że bierne stanowisko UE podczas wojny w 2020 r. i bezpośrednio po niej umożliwiło innym podmiotom regionalnym, takim jak Rosja, Iran i Turcja, ciągle wywieranie wpływu w regionie; przypomina, że bardziej aktywna europejska dyplomacja prewencyjna mogłaby zapobiec takim rezultatom;
8. podkreśla, że od czasu inwazji Rosji na Ukrainę na pełną skalę w lutym 2022 r. sytuacja w regionie Kaukazu zmienia się, ponieważ wiarygodność i zdolność Rosji do pełnienia roli pośrednika i bezstronnego mediatora została zachwiana; podkreśla, że Rosja odgrywa nieuczciwą i szkodliwą rolę w regionie i nie jest zainteresowana znalezieniem pokojowego rozwiązania konfliktu o Górski Karabach, ponieważ jego przedłużanie daje Moskwie istotny wpływ zarówno na Armenię, jak i Azerbejdżan; ostrzega zatem przed wszelkimi strategicznymi porozumieniami z Rosją, którą od czasu napaści na Ukrainę należy traktować jako międzynarodowego pariasa;
9. potępia ekspansywną i destabilizującą rolę Turcji na Kaukazie Południowym, w tym poprzez wysyłanie syryjskich najemników do walki z Armenią po stronie Azerbejdżanu podczas drugiej wojny w Górskim Karabachu w 2020 r.; uważa, że aby Turcja odgrywała konstruktywną rolę w regionie, powinna ponownie przemyśleć swoje bezwarunkowe poparcie dla Azerbejdżanu i podjąć konkretne kroki z myślą o normalizacji stosunków z Armenią;
10. w związku z tym zdecydowanie popiera inicjatywę podjętą przez przewodniczącego Charles'a Michela dotyczącą zorganizowania dwustronnych spotkań przywódców Armenii i Azerbejdżanu oraz mediacji podczas nich, a także zachęca do pracy w terenie specjalnego przedstawiciela UE ds. Kaukazu Południowego i kryzysu w Gruzji;
11. wzywa wiceprzewodniczącego / wysokiego przedstawiciela i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ), aby zintensyfikowali wysiłki mające na celu ożywienie i skuteczne przyczynienie się do pokojowego rozwiązania tego konfliktu, w tym przez wsparcie stabilizacji, rehabilitacji po konflikcie, odbudowy i środków budowy zaufania;
12. wzywa rządy obu państw, aby w pełni zaangażowały się w sporządzenie kompleksowego i wzajemnie akceptowalnego traktatu pokojowego, który powinien uwzględniać prawa i bezpieczeństwo całej ludności Górskiego Karabachu, powrót wewnętrznych przesiedleńców i uchodźców oraz ochronę dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego; z zadowoleniem przyjmuje w tym kontekście spotkania ministrów spraw zagranicznych obu krajów 30 września 2022 r. w Genewie i 8 listopada 2022 r. w Waszyngtonie; podkreśla, że należy znaleźć wiarygodne rozwiązanie prawne dotyczące praw i bezpieczeństwa ludności Górskiego Karabachu w celu zapewnienia trwałego rozwiązania konfliktu;
13. wzywa Azerbejdżan do zapewnienia bezpieczeństwa i poszanowania praw wszystkich mniejszości w regionie Górskiego Karabachu, ponieważ jest to podstawowy warunek stworzenia warunków sprzyjających powojennej odbudowie i prawdziwemu pojednaniu;

14. z zadowoleniem przyjmuje utworzenie komisji ds. wytyczenia granicy między Azerbejdżanem a Armenią i odnotowuje postępy w procesie wyznaczania granic; podkreśla, że ważne jest bardziej regularne organizowanie posiedzeń komisji granicznych w celu rozwiązania wszystkich kwestii dotyczących granic, poprawy sytuacji w zakresie bezpieczeństwa i osiągnięcia postępów w delimitacji; wzywa do ułatwienia procesu demarkacji na szczeblu międzynarodowym przez UE w celu zapewnienia wiarygodności, sprawiedliwości i trwałości;

15. wyraża zadowolenie z prac misji obserwacyjnej UE w Armenii, która to misja zakończyła działalność 19 grudnia 2022 r.; z zadowoleniem przyjmuje rozmieszczenie w dniu 20 lutego 2023 r. cywilnej misji UE w Armenii w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony po armeńskiej stronie międzynarodowej granicy z Azerbejdżanem w celu poprawy stabilności na obszarach przygranicznych Armenii, budowania zaufania, promowania działań służących budowie zaufania, wzmocnienia odporności i nawiązywania dialogu między obiema stronami; z zadowoleniem przyjmuje gotowość Armenii do ułatwienia misji na jej terytorium i wzywa Azerbejdżan do zezwolenia na obecność obserwatorów UE również po jego stronie granicy;

16. z zadowoleniem przyjmuje pomoc humanitarną udzielaną przez UE ludności dotkniętej konfliktem w Górskim Karabachu i w jego okolicach oraz jej czołową rolę w świadczeniu pomocy na rzecz humanitarnego rozminowywania na obszarach dotkniętych konfliktem; wzywa Komisję, aby zapewniła dodatkowe finansowanie i pomoc w wysiłkach związanych z rozminowywaniem, w tym w zakresie sprzętu, szkoleń i edukacji na temat zagrożeń; apeluje o dodatkową współpracę w zakresie rozminowywania z ekspertami z państw członkowskich i organizacjami pozarządowymi; wzywa Armenię do dostarczenia dokładnych map min przeciwpiechotnych w wyzwolonych spod okupacji regionach Azerbejdżanu;

17. wzywa Komisję do zwiększenia pomocy UE dla osób potrzebujących, w tym również w Górskim Karabachu, ułatwienia wdrażania ambitniejszych środków budowy zaufania, wspierania dialogu międzyreligijnego i międzyetnicznego, ochrony praw mniejszości oraz zacieśnienia kontaktów między obywatelami po obydwu stronach granicy w celu stworzenia podstaw trwałego i pokojowego współistnienia; apeluje o znalezienie wzajemnie akceptowalnych rozwiązań w celu bezpiecznego powrotu wysiedlonej ludności;

18. wzywa do udzielenia dostępu międzynarodowym organizacjom humanitarnym, zwłaszcza Organizacji Narodów Zjednoczonych, do Górskiego Karabachu i przypomina, że obecnie tylko MKCK ma prawo wstępu do tego regionu, co jest niewystarczające, aby móc dokładnie ocenić warunki i potrzeby zamieszkującej tam ludności;

19. jest nadal zaniepokojony losem armeńskich więźniów, zarówno wojskowych, jak i cywilnych, zatrzymanych podczas konfliktu i po nim oraz nadal przetrzymywanych przez Azerbejdżan, a także z zadowoleniem przyjmuje uwolnienie części z nich; przypomina, że zarówno Armenia, jak i Azerbejdżan są stronami Konwencji o traktowaniu jeńców wojennych (III konwencji genewskiej), która stanowi, że jeńcy wojenni muszą być zawsze traktowani w sposób humanitarny oraz muszą zostać bezwarunkowo zwolnieni i repatriowani niezwłocznie po zakończeniu aktywnych działań wojennych; wzywa wszystkie strony do wyjaśnienia losów i miejsca pobytu zaginionych oraz do godnego traktowania ciał zmarłych; wzywa do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia wszystkich pozostałych więźniów, w tym osób schwytanych podczas ostatnich starć militarnych, oraz do traktowania ich zgodnie z międzynarodowym prawem humanitarnym;

20. jest zbulwersowany nagraniami przedstawiającymi tortury, okaleczanie i zabójstwo armeńskiej żołnierki i nieuzbrojonych armeńskich jeńców wojennych przez azerbejdżańskie siły zbrojne oraz potępia ich publiczne rozpowszechnianie; wzywa do przeprowadzenia pełnego i bezstronnego dochodzenia w sprawie tych nagrań w celu zidentyfikowania osób odpowiedzialnych i pociągnięcia ich do odpowiedzialności za te czyny; potępia wszelkie przypadki tortur i wymuszonych zaginięć, również tych popełnianych w konfliktach zbrojnych, a także złe traktowanie i bezczeszczenie szczątków; podkreśla, że czyny te stanowią naruszenie konwencji genewskich, które zostały ratyfikowane przez Azerbejdżan, i mogą stanowić zbrodnie wojenne;

21. wyraża ubolewanie z powodu otwarcia tzw. parku trofeów w Baku, zainaugurowanego 12 kwietnia 2021 r., ponieważ podważa on wzajemne zaufanie między Armenią a Azerbejdżanem; przyjmuje do wiadomości decyzję o usunięciu dehumanizujących figur woskowych i hełmów z parku trofeów po międzynarodowym oburzeniu i pozwie złożonym przez Armenię w MTS;

22. podkreśla, że oba państwa podlegają międzynarodowym zobowiązaniom do przeprowadzenia niezależnych, szybkich, jawnych i skutecznych dochodzeń i ścigania wszystkich wiarygodnych zarzutów dotyczących poważnych naruszeń konwencji genewskich i innych naruszeń prawa międzynarodowego oraz zbrodni wojennych, w celu zapewnienia rozliczalności osób odpowiedzialnych i zadośćuczynienia ofiarom;

23. potępia niszczenie ormiańskiego i azerskiego dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego od początku konfliktu w Górskim Karabachu; domaga się, aby Azerbejdżan i Armenia powstrzymały się od dalszego niszczenia i zmieniania tego dziedzictwa, a także dopilnowały, aby obywatelom nie utrudniano w tym względzie korzystania z prawa do wolności wyznania lub przekonań; wzywa oba kraje, aby rzeczywiście zobowiązały się do zachowania, ochrony i promowania tej bogatej różnorodności, niezależnie od jej pochodzenia, oraz bez niewłaściwego wykorzystywania i klasyfikowania; wzywa do rozliczalności wszystkich przestępstw związanych z niszczeniem i zmienianiem dziedzictwa oraz do zachowania i odbudowy zniszczonych miejsc zgodnie z normami i wskazaniami UNESCO, a także do większego zaangażowania społeczności międzynarodowej w ochronę dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego w regionie; wzywa Armenię i Azerbejdżan, by w trybie pilnym zezwoliły misji UNESCO na odwiedzenie obu krajów i ułatwiły tę wizytę bez warunków wstępnych;

24. podkreśla w związku z tym zobowiązania Azerbejdżanu i Armenii wynikające z postanowienia MTS z dnia 7 grudnia 2021 r. w sprawie zastosowania środków nadzwyczajnych, które wymagają od Azerbejdżanu zapobiegania aktom wandalizmu i profanacji wobec ormiańskiego dziedzictwa kulturowego, w tym m.in. kościołów i innych miejsc kultu, pomników, zabytków, cmentarzy i dzieł sztuki, oraz karania sprawców; nalega, aby Azerbejdżan i Armenia w pełni przestrzegały Konwencji UNESCO z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, powszechnie zwanej konwencją haską z 1954 r., która zobowiązuje strony konfliktu do powstrzymania się od wszelkich aktów wrogości przeciwko dobrom kultury;

25. zachęca do zacieśnienia dwustronnych kontaktów między władzami politycznymi Armenii i Azerbejdżanu, a także do podejmowania inicjatyw promujących kontakty międzyludzkie między oboma krajami, zwłaszcza na poziomie uniwersytetów, organizacji młodzieżowych i pozarządowych; podkreśla potrzebę konsultacji i współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i obrońcami praw człowieka, w szczególności w kwestiach rozwiązywania konfliktów, budowania pokoju, pojednania i pomocy humanitarnej, a także znaczenie zrównoważonego finansowania i swobody prowadzenia przez takie organizacje działalności bez ograniczeń; wzywa zatem Komisję, aby wspierała organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Armenii i Azerbejdżanie, które rzeczywiście przyczyniają się do pojednania;

26. podkreśla szczególny wpływ konfliktu na kobiety i grupy marginalizowane, w tym wzrost przemocy domowej w następstwie ostatniej wojny, jak również wykluczenie kobiet z oficjalnego procesu pokojowego; wzywa rząd Azerbejdżanu, jak również międzynarodowych mediatorów, aby usunęli bariery dla udziału kobiet we wszystkich obszarach i systematycznie włączali ekspertki i obrończynie praw człowieka do wszystkich konsultacji;

27. przypomina, że EPS podkreśla potrzebę zacieśnienia stosunków między sąsiadami i promowania współpracy regionalnej;

Prawa człowieka i podstawowe wolności

28. przypomina, że umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Azerbejdżanem z 1996 r. opiera się na poszanowaniu demokracji, zasad prawa międzynarodowego i praw człowieka, które nie były systematycznie przestrzegane w Azerbejdżanie; podkreśla, że działania zewnętrzne UE, w tym jej umowy z państwami spoza UE, powinny opierać się na podstawowych wartościach UE, w szczególności na poszanowaniu demokracji, rządów prawa i praw człowieka; podkreśla, że należy uzależnić wszelką dalszą współpracę między UE a Azerbejdżanem od rzeczywistych i wymiernych postępów tego kraju w przestrzeganiu międzynarodowych standardów i zobowiązań, w szczególności związanych z demokracją, prawami człowieka, praworządnością i podstawowymi wolnościami, zwłaszcza wolnością wypowiedzi i zrzeszania się, dobrymi rządami, prawami mniejszości, wolnością mediów i równouprawnieniem płci;

29. zauważa wielokulturowy i wieloreligijny charakter Azerbejdżanu i dlatego wzywa władze Azerbejdżanu, aby zwiększyły starania i zapewniły niedyskryminacyjne traktowanie mniejszości narodowych oraz by aktywnie prowadziły dochodzenia i postępowania karne za przestępstwa motywowane nienawiścią na tle religijnym, płciowym lub etnicznym; wzywa władze Azerbejdżanu, aby zapewniły wszystkim grupom mniejszościowym edukację w ich językach narodowych oraz równe szanse i odpowiednią reprezentację w życiu politycznym i kulturalnym, mediach publicznych i administracji; apeluje do Azerbejdżanu o ochronę i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz języków i tradycji mniejszości narodowych tego kraju;

30. podkreśla, że w uwagach końcowych Komitetu ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej z dnia 30 sierpnia 2022 r. dotyczących 10., 11. i 12. sprawozdania w sprawie Azerbejdżanu wyrażono zaniepokojenie podleganiem do nienawiści rasowej i rozpowszechnianiem rasistowskich stereotypów wobec osób narodowości azerbejdżańskiej lub etnicznych Azerów, w tym w internecie i mediach społecznościowych, jak również przez osoby publiczne i urzędników państwowych, a także brakiem szczegółowych informacji na temat dochodzeń, ścigania, wyroków skazujących i kar za tego rodzaju czyny;

31. wzywa rząd i władze Azerbejdżanu do pilnego przestrzegania podstawowych wolności i praw człowieka oraz do powstrzymania się od nieuzasadnionego stosowania prawa karnego w celu ograniczenia tych praw i wolności; wyraża głębokie zaniepokojenie tym, że łamanie podstawowych praw człowieka w Azerbejdżanie przebiega według systemowego i powszechnego schematu oraz narusza prawa obywateli do wolności i bezpieczeństwa;

32. wyraża głębokie ubolewanie z powodu obecnego stanu wolności mediów w Azerbejdżanie; wyraża zaniepokojenie nową ustawą o mediach przyjętą w grudniu 2021 r., która skutecznie zakazuje wszelkich form niezależnego dziennikarstwa i pracy azerbejdżańskich dziennikarzy na emigracji; podkreśla fundamentalne znaczenie wolności słowa i wolności mediów w społeczeństwach demokratycznych; wzywa Azerbejdżan do zwiększenia wysiłków zmierzających do stworzenia niezależnego i pluralistycznego środowiska medialnego zgodnie z zaleceniami zawartymi w opinii Komisji Weneckiej z 17 i 18 czerwca 2022 r.; wzywa Azerbejdżan do zaprzestania prześladowania blogerów, redaktorów, dziennikarzy i pracowników organizacji medialnych, którzy są regularnie przetrzymywani lub więzieni pod różnymi zarzutami, oraz do zapewnienia im bezpiecznego środowiska pracy; wzywa Azerbejdżan do uwolnienia wszystkich dziennikarzy i blogerów obecnie przetrzymywanych z powodu wyrażanych przez nich opinii;

33. wzywa rząd Azerbejdżanu, aby zdekryminalizował zniesławienie i wdrożył zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników mediów;

34. potępia cenzurę dostępu do informacji w Azerbejdżanie i wzywa władze, by poprawiły dostęp do internetu i zasięg komunikacji; wzywa władze Azerbejdżanu, aby dostosowały ustawodawstwo i praktyki mające wpływ na wolność internetu do standardów europejskich;

35. zaleca ESDZ, Komisji i państwom członkowskim, aby zwiększyły wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka i nasiliły współpracę z nimi, w szczególności w związku z ograniczeniami nakładanymi na ich działalność; wzywa rząd Azerbejdżanu, aby nawiązał regularny i pogłębiony dialog polityczny ze społeczeństwem obywatelskim w celu wspierania ambitnych i szeroko rozpowszechnionych reform, które pogłębią demokratyczny charakter i niezależność instytucji, będą promować prawa człowieka i wolność mediów oraz stworzą środowisko regulacyjne, w którym społeczeństwo obywatelskie może działać bez zbędnej ingerencji;

36. zdecydowanie potępia prześladowania i represje, zarówno w kraju, jak i za granicą, wobec działaczy politycznych, dziennikarzy, studentów, obrońców praw człowieka i przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym aresztowanych za publiczne apele o pokój podczas starć we wrześniu 2022 r., poprzez zastraszanie, aresztowania, tortury, zatrzymania, kampanie oszczerstw, uprowadzenia, zakazy podróżowania bez informowania tych osób i osób pozwanych; wzywa Azerbejdżan do zaprzestania tych praktyk oraz do uwolnienia wszystkich obecnie przetrzymywanych więźniów politycznych i więźniów sumienia; ubolewa, że Azerbejdżan nie zastosował się w pełni do decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; wzywa Azerbejdżan, aby w pełni wdrożył te postanowienia i usunął zaległości w niezrealizowanych sprawach; wzywa Azerbejdżan, aby nadal podejmował wszelkie niezbędne środki w celu zapobiegania politycznie motywowanemu arbitralnemu stosowaniu przepisów; podtrzymuje swoje stanowisko, że uwolnienie wszystkich więźniów politycznych jest niezbędnym warunkiem zawarcia nowej umowy o partnerstwie między UE a Azerbejdżanem;

37. wzywa Radę, aby przeanalizowała nałożenie ukierunkowanych sankcji indywidualnych w ramach globalnego systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka wobec urzędników azerbejdżańskich, którzy dopuścili się poważnych naruszeń praw człowieka, takich jak funkcjonariusze organów ścigania, szczególnie biorąc pod uwagę powszechną przemoc policji wobec działaczy politycznych, obrońców praw człowieka i dziennikarzy;

38. wzywa delegaturę UE i przedstawicielstwa państw członkowskich w Azerbejdżanie, aby zwiększyły wsparcie dla pracy obrońców praw człowieka oraz – w stosownych przypadkach – ułatwiały wydawanie wiz nadzwyczajnych, a także by zapewniały tymczasowe schronienie w państwach członkowskich; wzywa Azerbejdżan, aby ratyfikował Międzynarodową konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o ochronie wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem;

39. zdecydowanie potępia zastraszanie, groźby śmierci i próby zamachów na przeciwników rządu Azerbejdżanu, w tym w krajach europejskich, oraz na obywateli Azerbejdżanu, którym państwa członkowskie udzieliły azylu politycznego, takich jak Mahammad Mirzali we Francji; podkreśla, że dla państw członkowskich zapobieganie wszelkim aktom odwetu na ich terytorium jest kwestią demokracji, praw człowieka, bezpieczeństwa i suwerenności; nalega, aby Europol uważnie przyglądał się tej sprawie;

40. nalega, aby Azerbejdżan zapewnił prawo do pokojowych zgromadzeń, i wzywa Azerbejdżan, by nie uniemożliwiał marszu z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet;

41. podkreśla znaczenie równości płci i reprezentacji kobiet na wszystkich szczeblach życia społecznego i politycznego; wzywa rząd Azerbejdżanu do ratyfikowania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, do przyjęcia krajowego planu działania dotyczącego rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, do wdrożenia strategii na rzecz równouprawnienia płci w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju na lata 2022–2025 oraz do przyjęcia i wdrożenia polityki zwalczania przemocy domowej i przemocy ze względu na płeć; zdecydowanie nalega, aby władze Azerbejdżanu przeprowadziły szybkie, bezstronne i skuteczne dochodzenie w sprawie każdego zgłoszonego przypadku przemocy, dyskryminacji i molestowania kobiet oraz zwalczały bezkarność; wzywa władze Azerbejdżanu do zaprzestania systemowego prześladowania obrończyń praw człowieka, dziennikarek i innych kobiet działających w mediach, a także do zaprzestania kampanii oszczerstw i zatrzymań oraz arbitralnych i bezprawnych ingerencji w prywatność, korespondencję i inną prywatną komunikację;

42. przypomina, że stanowisko Parlamentu jest jasne w sprawie niedyskryminacji osób LGBTIQ i ich ochrony przed dyskryminacją w prawie i praktyce oraz w sprawie ścigania wszystkich popełnianych wobec nich aktów znęcania się, mowy nienawiści i przemocy fizycznej; w związku z tym wzywa władze Azerbejdżanu do przyjęcia przepisów antydyskryminacyjnych, obejmujących orientację seksualną, tożsamość płciową i ekspresję płciową oraz cechy płciowe jako zakazane powody dyskryminacji; wzywa Azerbejdżan do przyjęcia postępowań cywilnych, administracyjnych lub

karnych w celu ochrony ludzi przed mową nienawiści i przestępstwami z nienawiści; wzywa władze Azerbejdżanu, aby zreformowały przepisy karne przez dodanie powyższych powodów jako okoliczności obciążających i walczyły z przemocą na tle homofobicznym wobec osób LGBTIQ; powtarza apel Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy do władz Azerbejdżanu o zbadanie przypadków bezprawnego aresztowania osób LGBTIQ oraz o zapobieganie i zwalczanie przemocy policyjnej wobec tych osób;

43. potępia dezinformację pochodzącą z Azerbejdżanu, a skierowaną wobec Zachodu, w szczególności w związku z rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie; zauważa, że narracje używane przeciwko Zachodowi są kopiowane z rosyjskiej propagandy, włącznie z atakami na prawa LGBTIQ czy rzekomym zagrożeniem dla tradycyjnych wartości;

44. głębokie ubolewa, że Azerbejdżan nie wdrożył w pełni ratyfikowanej przez siebie Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych, co narusza zobowiązanie tego kraju do ochrony praw mniejszości etnicznych, takich jak Lezgini, Tałyśze, Ormianie i Kurdowie;

45. wzywa Azerbejdżan do wyeliminowania obecnych ograniczeń, zmniejszenia obciążeń administracyjnych dla organizacji pozarządowych i zmiany restrykcyjnego ustawodawstwa dotyczącego rejestracji, działania i finansowania organizacji pozarządowych; ponadto wzywa Azerbejdżan do wyeliminowania ograniczeń dotyczących wspólnot religijnych, zwłaszcza w odniesieniu do ich rejestracji i finansowania; wzywa Azerbejdżan, by zniósł obowiązujące ograniczenia prawne dla instytucji darczyńców i organizacji międzynarodowych wspierających pracę społeczeństwa obywatelskiego; wzywa Komisję, aby przyspieszyła działania w Azerbejdżanie w celu zniesienia ograniczeń w działalności społeczeństwa obywatelskiego, wsparła przyjmowanie nowych przepisów i zapewniła szersze zaangażowanie niezależnych organizacji pozarządowych w projekty finansowane przez UE oraz w monitorowanie wdrażania umowy o partnerstwie i współpracy;

46. wyraża głębokie zaniepokojenie, że projekt ustawy o partiach politycznych może jeszcze bardziej ograniczyć wolność zrzeszania się Azerów przez utrudnienie rejestracji partii politycznych; wzywa Azerbejdżan, aby zreformował ramy prawne dotyczące wyborów w celu dostosowania ich do międzynarodowych standardów i zobowiązań, zagwarantował konstytucyjnie chronione prawa i wolności, a także wdrożył niezrealizowane zalecenia Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka oraz Komisji Weneckiej; apeluje o przeprowadzenie wyborów zgodnie z międzynarodowymi standardami i z poszanowaniem zobowiązań Azerbejdżanu jako państwa uczestniczącego w OBWE;

Dobre rządy, sprawiedliwość, praworządność i walka z korupcją

47. wyraża zaniepokojenie utrzymującym się brakiem niezależności, bezstronności i skuteczności wymiaru sprawiedliwości, a także przejrzystości jego decyzji i systemowymi uchybieniami proceduralnymi; wzywa Azerbejdżan do zreformowania systemu sądownictwa i prokuratury w celu zapewnienia całkowitej niezależności sądownictwa, w tym Rady Sądowniczo-Prawnej, która musi być wolna od interwencji organów ścigania w celu zwiększenia zaufania obywateli do systemu wymiaru sprawiedliwości; ponadto wzywa Azerbejdżan, aby zaprzestał ograniczania dostępu do adwokatury prawnikom zajmującym się sprawami dotyczącymi praw człowieka oraz by zaprzestał stosowania procedur dyscyplinarnych jako środka nacisku na tych prawników; wzywa władze do dostosowania kodeksu postępowania do międzynarodowych standardów wolności wypowiedzi; wzywa Azerbejdżan do zapewnienia i egzekwowania prawa do usług prawnych świadczonych przez niezależnych prawników; dostrzega działania podjęte w celu wzmocnienia niezależności sądownictwa zgodnie z dekretem prezydenckim z dnia 3 kwietnia 2019 r. pt. „O pogłębieniu reform systemu sądowniczo-prawnego”, w tym m.in. działania legislacyjne i administracyjne wdrażane w celu zapewnienia niezależności wymiaru sprawiedliwości i sędziów; zachęca Azerbejdżan do kontynuacji wdrażania odpowiednich zaleceń Grupy Państw przeciwko Korupcji dotyczących zwiększenia niezależności sądownictwa;

48. wyraża ubolewanie z powodu ograniczonych postępów poczynionych przez Azerbejdżan w zakresie zapobiegania korupcji i jej zwalczania; odnotowuje przyjęcie kompleksowego krajowego planu działania na rzecz wzmocnienia walki z korupcją, mającego na celu konsolidację i rozszerzenie działań antykorupcyjnych władz; wzywa Azerbejdżan do rozwiązania problemu braku skutecznego systemu ujawniania informacji majątkowych posłów do parlamentu, sędziów i prokuratorów w celu wzmocnienia roli sądownictwa w Radzie Sądowniczo-Prawnej oraz wyeliminowania bezprawnego wpływu rządu na prokuraturę; ubolewa, że w Azerbejdżanie brakuje przejrzystego systemu finansów publicznych, w tym w zakresie zamówień publicznych i przetargów;

49. potępia działania Azerbejdżanu polegające na „przechwytywaniu elit” w kilku organizacjach międzynarodowych, mające na celu osłabienie międzynarodowej krytyki reżimu, w szczególności w dziedzinie praw człowieka, czego dowodem jest przypadek niektórych obecnych i byłych członków Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, którzy „zaangażowali się w działalność o charakterze korupcyjnym” na rzecz Azerbejdżanu;

Wyzwania w zakresie bezpieczeństwa i wyzwania geopolityczne

50. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Azerbejdżan oficjalnie popiera niepodległość, suwerenność i integralność terytorialną Ukrainy, a także wyraża zadowolenie z pomocy humanitarnej udzielanej Ukrainie podczas trwającej wojny; wyraża jednak silne zaniepokojenie z powodu deklaracji o współpracy sojuszniczej między Republiką Azerbejdżanu i Federacją Rosyjską podpisanej w lutym 2022 r. w Moskwie; zauważa brak poparcia Azerbejdżanu dla rezolucji poddanych pod głosowanie na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie oraz wzywa Azerbejdżan do zapewnienia, by sankcje przeciwko Rosji nie były obchodzone;

51. wyraża zaniepokojenie działaniami destabilizującymi i terrorystycznymi w regionie Kaukazu Południowego; zdecydowanie potępia wszelkie akty terroryzmu; z zadowoleniem przyjmuje współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa między UE i jej państwami członkowskimi a Azerbejdżanem oraz w pełni popiera dalsze pogłębianie współpracy w dziedzinie zwalczania terroryzmu; apeluje w szczególności o ściślejszą współpracę w dziedzinie zwalczania terroryzmu oraz przeciwdziałania radykalizacji i ekstremizmowi islamskiemu;

52. potępia nielegalne wykorzystywanie przez Azerbejdżan na masową skalę oprogramowania inwigilacyjnego Pegasus firmy NSO Group i represyjnych metod cyberbezpieczeństwa przeciwko dziennikarzom, blogerom, obrońcom praw człowieka, prawnikom i politykom oraz wzywa władze Azerbejdżanu do powstrzymania się od ich stosowania; ponadto ponownie wzywa ponownie Komisję, aby sporządziła wykaz nielegalnego oprogramowania do nadzoru i stale go aktualizowała; wzywa UE i państwa członkowskie, aby korzystały z tego wykazu do zapewnienia w pełni należytej staranności w zakresie praw człowieka oraz do odpowiedniej weryfikacji eksportu europejskiej technologii inwigilacji i pomocy technicznej, a także importu do państw członkowskich stwarzającego wyraźne zagrożenie dla praworządności; ponawia wezwanie do utworzenia unijnego laboratorium obywatelskiego składającego się z dziennikarzy, ekspertów ds. praw człowieka i ekspertów w dziedzinie inżynierii odwrotnej złośliwego oprogramowania i zajmującego się wykrywaniem i ujawnianiem bezprawnego korzystania z oprogramowania do nielegalnej inwigilacji;

53. przypomina o ważnej roli koordynacyjnej, jaką Azerbejdżan odgrywa w organizacjach wielostronnych w związku z walką z pandemią COVID-19;

54. zdecydowanie potępia ćwiczenia wojskowe Iranu wzdłuż granicy azerbejdżańsko-irańskiej w oparciu o agresywne scenariusze; wzywa Islamską Republikę Iranu do zaprzestania wszelkich prowokacji oraz do poszanowania integralności terytorialnej i suwerenności Azerbejdżanu;

Energia, handel, środowisko, współpraca gospodarcza i łączność

55. przyjmuje do wiadomości zakończenie budowy południowego korytarza gazowego między Azerbejdżanem a Europą i pierwszą wysyłkę gazu w grudniu 2020 r.; uznaje strategiczną rolę Azerbejdżanu jako dostawcy energii z paliw kopalnych do UE i z zadowoleniem przyjmuje gotowość Azerbejdżanu do dalszego przyczyniania się do realizacji celów UE w zakresie bezpieczeństwa i dywersyfikacji dostaw energii oraz neutralności klimatycznej określonych w Europejskim Zielonym Ładzie; ubolewa, że ambicji Azerbejdżanu, by być strategicznym partnerem w dziedzinie energetyki, nie dorównują wysiłki na rzecz reform demokratycznych oraz poszanowania podstawowych wolności i praw człowieka; wzywa Komisję, aby wspierała inwestycje zagraniczne partnerów międzynarodowych, mające na celu poprawę łączności między UE a Azerbejdżanem; zwraca się do Komisji o dopilnowanie, aby import gazu z państw spoza UE nie był tuszowaniem importu rosyjskiego gazu objętego europejskimi sankcjami; wzywa Azerbejdżan do wdrożenia reform zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami tego kraju;

56. odnotowuje nowy protokół ustaleń w sprawie partnerstwa strategicznego w dziedzinie energii między UE a Azerbejdżanem, podpisany 18 lipca 2022 r. w Baku przez prezydenta Alijewa i przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen, który stanowi podstawę przyszłej współpracy w zakresie zielonej energii i zawiera zobowiązanie do podwojenia przepustowości południowego korytarza gazowego, aby do 2027 r. dostarczać do UE co najmniej 20 mld metrów sześciennych rocznie; ubolewa jednak, że memorandum skupia się jedynie na współpracy w dziedzinie energii i nie podlega żadnym warunkom; z zadowoleniem przyjmuje udział Azerbejdżanu w programie EU4Energy i wzywa ten kraj do poczynienia większych postępów w zakresie efektywności energetycznej;

57. podkreśla potencjał Azerbejdżanu jako producenta i przyszłego eksportera energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza morskiej energii wiatrowej i zielonego wodoru, oraz wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zacieśniły współpracę między UE a Azerbejdżanem w tej dziedzinie, wspierając wysiłki Azerbejdżanu w przekształceniu się z dostawcy ropy naftowej i gazu ziemnego w partnera UE w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych; podkreśla, że stosowanie paliw kopalnych tylko pogorszy obecny kryzys klimatyczny, w którym żyjemy; podkreśla, że UE powinna inwestować w energię odnawialną, aby wypełnić swoje zobowiązanie klimatyczne; wzywa władze Azerbejdżanu do podjęcia kluczowych kroków w celu przyspieszenia rozwoju odnawialnych źródeł energii i zwiększenia efektywności energetycznej;

58. wzywa Azerbejdżan, aby nadal zwiększał zaangażowanie w walkę ze zmianą klimatu i ochronę środowiska; zachęca Azerbejdżan do zwiększenia swoich celów dotyczących redukcji emisji w ramach ustalonego na szczeblu krajowym wkładu oraz do poważnego zaangażowania się w ograniczanie emisji;

59. odnotowuje postępy poczynione w negocjacjach w sprawie nowej kompleksowej umowy dwustronnej między UE a Azerbejdżanem i wzywa negocjujące strony do uwzględnienia w nowej umowie wzmocnionej współpracy poza sektorem energetycznym; nalega, aby priorytetowo traktować prawa człowieka, praworządność, demokrację i dobre rządy; zachęca do zacieśnienia współpracy międzyparlamentarnej między UE a Azerbejdżanem, z szerokim programem zagadnień będących przedmiotem wspólnego zainteresowania; podkreśla, że dobre rządy oraz poszanowanie prawa i standardów międzynarodowych mają podstawowe znaczenie dla osiągnięcia długotrwałego pokoju z sąsiadami Azerbejdżanu i w szerszym regionie;

60. z zadowoleniem przyjmuje znaczne przepływy handlowe między UE a Azerbejdżanem oraz wysoki poziom inwestycji UE w Azerbejdżanie; podkreśla, że plan gospodarczy i inwestycyjny Partnerstwa Wschodniego może zmobilizować do 2 mld EUR dodatkowych inwestycji z myślą o budowie dynamicznej i odpornej gospodarki, które przyniosą wymierne korzyści mieszkańcom Azerbejdżanu i wesprą transformację ekologiczną i cyfrową kraju; wzywa UE, aby nadal wspierała rozwój regionalny w Azerbejdżanie, w tym rozwój obszarów wiejskich, rolnictwa i bezpieczeństwa żywności, oraz z zadowoleniem przyjmuje sztanarowe inicjatywy mające na celu wspieranie stabilności gospodarczej i odporności w Azerbejdżanie; zauważa potencjał przyszłej współpracy z europejskimi firmami i inwestorami w kontekście projektów naprawy i odbudowy w Azerbejdżanie;

61. ubolewa, że Azerbejdżan poczynił minimalne postępy w eliminowaniu najgorszych form pracy dzieci, wykorzystywania seksualnego i przymusowego żebractwa;

62. zauważa, że odblokowanie regionalnych połączeń transportowych i komunikacyjnych będzie stanowiło istotną szansę dla rozwoju społeczno-gospodarczego na Kaukazie Południowym; podkreśla, że musi się to odbyć z pełnym poszanowaniem suwerenności wszystkich krajów w regionie i w oparciu o zasadę wzajemności; podkreśla, że w ramach trójstronnego zawieszenia broni uzgodnionego w listopadzie 2020 r. Armenia i Azerbejdżan zgodziły się odblokować połączenia między zachodnimi regionami Republiki Azerbejdżanu a Nachiczewską Republiką Autonomiczną oraz zabezpieczyć połączenia między Armenią a Górskim Karabachem;

63. z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę dotyczącą utworzenia nowej platformy regionalnej Azerbejdżan–Gruzja–Armenia i wzywa UE do wsparcia współpracy regionalnej, aby umacniać pokój, bezpieczeństwo i dobrobyt w regionie;

64. uznaje strategiczne położenie geograficzne Azerbejdżanu za potencjalny szlak łączący Europę z Azją Środkową i bardziej oddalonymi obszarami w ramach tzw. korytarza środka, który jednak, aby mógł w pełni funkcjonować, wymaga inwestycji i finansowania ze strony UE; podkreśla, że „korytarz środka” mógłby odegrać ważną rolę w poszukiwaniu alternatyw dla szlaków handlowych wiodących przez Rosję;

65. w związku z tym wzywa UE, by wspierała Azerbejdżan i kraje sąsiednie w staraniach zmierzających do stworzenia połączeń transkaspjskich i transkaukaskich oraz by utrzymywała bliskie kontakty z Azerbejdżanem i krajami Azji Środkowej w celu rozwijania projektów w zakresie łączności między Europą, Kaukazem Południowym i Azją Środkową; wzywa do zdecydowanych postępów w badaniu budowy gazociągu transkaspjskiego, który przyczyniłby się do bezpieczeństwa dostaw energii oraz dywersyfikacji dostawców, źródeł i dróg do Unii Europejskiej, unikając tranzytu przez terytorium Rosji; zwraca się do Komisji, aby zintensyfikowała dwustronną wymianę w ramach dialogu wysokiego szczebla na temat transportu;

66. wzywa rząd Azerbejdżanu, aby lepiej wykorzystał programy i projekty dostępne w ramach Partnerstwa Wschodniego, zwłaszcza te, które promują kontakty międzyludzkie między UE a Azerbejdżanem, takie jak ułatwienia w podróżowaniu i wymiana akademicka;

o

o o

67. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz rządowi Azerbejdżanu.